

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

79. De irregularitate ex consilio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

rectè occidere illum, quem occidit.

Rursus, qui mandat aliquem ob quodcumque crimen de-
trudi in arctos carceres, ita ut verisimile sit, quod intra sex, vel
octo dies, vel breue tempus morietur, est irregularis, secun-
dum Cardin. Clement. de homic. & Præposi. can. d. 50. quod in-
telligit, si iustitia id exigente sit, & cum mortis intentione, e-
ritque tunc voluntarius ex defectu, ut in iudice seculari, cui li-
cet morte damnare. At si in clerico, erit ex delicto, & volun-
tarium, si est ex intentione: secus autem casuale: dicit tamen
Tabien. irregularitas 2. num. 29. §. 8. quod qui secundum sta-
tura regulæ imponunt pœnitentiam, non incurrunt irregula-
ritatem, etiam si mors sequatur. Ecce quibus modis mandans
sit irregularis, & quando voluntarius, quâdo casualis, & quan-
do nullam contrahat irregularitatem.

De irregularitate ex consilio.

CAPVT LXXIX.

CONSULENS alteri, ut occidat, aut faciat aliquid, unde ve-
risimiliter mors sequi potest, est etiam irregularis. Præ-
posi. can. si quis viduam d. 20. distinguit triplex consiliū,
exhortationis, approbationis, & simplicis opinionis. Rur-
sus, singulorum, vnum iustum, alterum iniustum est potest, &
ex omnibus oritur irregularitas, ut modo parebit: fere autem
pari ratione procedunt, mandatum, & consiliū: est tamen
vnum latum inter verumque discrimen, quod notat Innoc.
communiter approbatus in cap. ad audientiam. de homic. qui
enim mandauit alterum occidi, si reuocat mandatum re in-
tegra, non contrahit irregularitatem, quamuis mandata-
rius postea interficiat: at in consilio non satis est id reuocaf-
se, si enim aliquis consuluit alteri ut occideret, postea reuoca-
uit consiliū; at ille, cui consiliū datum est, adhuc non dis-
suasus occidit; qui dedit consiliū irregularis est: ratio autem
discriminis est, quia mandatum respicit mandantem: nam
mandatarius nomine mandantis operatur, ob id reuocatio-
ne mandantis cessat vis mandati, quia verisimile est, ex quo
gratia alterius fit, quod cessabit ex ei⁹ reuocatione: at consiliū
est in gratiâ eius, cui datum est. Qui ergo inductus est consilio

alterius occidere, reum facit consulentem, donec amone
consilio, & persuadeat contrarium: quod si contrarium
persuasus occidat, imputabitur etiam consulenti Ioan.
ca. ad audientiam de homi. nu. 8. tenet etiam in consilio
esse, si reuocet, & faciat quantum in se est, vt dissuadeat, et
si non possit dissuadere: nec recipit opinionem illorum, &
dicant, quādo non dissuasit, teneri certiore facere eū, et
tra quem dedit consilium, vt sibi caueat, non reuelata perfici
eius, consilium dedit, in qua opinione fuit Ant. 3. par. tit. c.
2. §. 2. in mandato autem, satis esse reuocasse. At verior est opi-
nio Innoc. consilium non posse reuocari, nisi per perfici-
nem contrariam, sicut autem diximus de mandante, mandante
consulente oportet dicere; sunt enim casus, in quibus con-
sulens non cōtrahit irregularitatem; sunt etiam casus, in quibus
contrahit, aliquando ex voluntario homicidio, siue ex delicto,
siue ex delicto, aliquando ex casuali.

Primo, consiliarij, qui interueniunt cum principe legem
condendis, in quibus statuitur poena capitis malefactorum,
etiam si sint clerici, non sunt irregulares: ita habet Ioan. An-
dr. cap. ad audientiam de homic. num. 6. vt enim supra diximus,
nec ipsi principes ex ea actione irregularitatem contrahunt,
tū quia id generalis est, & remota causa, tū quia in morte
per se non tendit, sed vt homines à malo retrahantur.

Secundo, qui consulit alteri homicidium, aut mutilationem,
qui re vera erat etiam sine tali consilio illud facturus, non ef-
ficatur irregularis, tunc enim consilium non est causa mortis,
aut mutilationis, ita habent Ioan. Andr. & Anch. & Ioan. An-
dr. ca. ad audientiam de homic. quod si consilio fit, vt ille
magis animeretur, & confirmetur ad illud perpetrandum, non
non euadit irregularitatem consiliarius, quia iam consilium
operatur aliquid in mortem, quamuis Gloss. c. nuper. de senten-
tia excom. in materia excommunicationis, quæ grauior est, vide-
tur dicere contrarium, tamen reprehenditur ibi a Panor. et
in materia irregularitatis, non puto esse veram, & ita sentit
Couar.

Tertio, qui consulit alteri, vt pro fide Christi, & Ecclesia
exponat se mortis periculo, etiam si seuerè indubitanter, mor-
tem esse illi infligendam, non est irregularis ita habet Innoc.
& Ana. ca. ad audientiam. & Præpositi. can. d. 50. nu. 3. non tamen
eandem esse rationem existimat Innoc. si consulat alicui, vt
exponat vitam pro patria, pro iure, pro amicis; in hoc enim
casu,

cau

casu, si sciret esse mortem illi infligendam, esset irregularis; si vero non id sciret, non esset irregularis: rationem autem differentie huius eam dicit esse, quia ordo charitatis est, ut pro Christo, & eius fide, & Ecclesia sanguinem fundamus, quia ipse pro nobis fudit: at non est ordo charitatis, ut pro altero vitam propriam exponamus. Ista tamen ratio non est vllius momenti: nam secundum ordinem charitatis, etiam tenemur aliquando pro patria mortem oppetere, & licitum est, & secundum ordinem charitatis proponere vitam temporalem aliorum propriae. secundum etiam ordinem charitatis tenemur vitam virtus spirituales proponere nostrae temporali. Ergo eadem ratione, qui in his casibus consulit, non erit irregularis. Adde etiam, pro rebus defendendis liceret exponere se periculo vitae, quando res ipsae sunt in bonum finem, & honestum ordinatae: de qua re alibi dicendum est. Melius ergo Ioan. Ana. cap. ad audientiam. num. 6. indifferenter tenet, tale consilium non inducere irregularitatem, quia qui consulit alteri, ut exponat se periculo vitae pro Christo, fide, amicis, patria, &c. non consulit mortem directe, non enim sunt ipsi, qui occidunt, sed tyranni, & persecutores; nec etiam consulit aliquid, vnde per se sequitur mors; sed per accidens ex aliorum malitia, & iniquo opere: in re autem licita, & honesta consulenda, oportet considerare, an sit mors ipsa, quae consulitur, aut id, quod est propinqua causa mortis, non quod per accidens, & indirecte, qui enim consuleret alteri, ut occideret alios, etiam pro fide, pro Ecclesia, ut qui consulit occidere haereticos, infideles, insurgentes contra Ecclesiam, non euaderet irregularitatem. Longe ergo aliud est, mortem directe consulere, aut indirecte, & per accidens in re iusta & honesta: vnde notanda est distinctio Panorm. cap. ad audientiam. de homic. tenet, qui consulit alicui id, vnde sequitur mors, etiam si mortem non intendat, irregularem esse, si consulit illicitum; secus, si licitum, ut qui consulit maleficum capi vel ut exponat se morti pro patria, aut pro fide, multum enim interest inter rem licitam, & illicitam in his casibus: nam quod induceret irregularitatem in re illicita, non semper inducit eam in re licita. hoc confirmatur ex e. cum homo 23. q. 5. qui petit ab altero rem turpem, quam nisi faciat, minatur se occidere, qui non consentit, etiam si sciat illum se occisurum, non censetur homicida. Qui etiam corrigit filios, etiam si sciat aliquem ex timore correctionis se in fluvium proiecturum, non est homicida, nec debet a correctio-

ne necessaria abstinere, nec sunt bona semper relinquenda hoc, quod aliqui mali scandalizantur, quia hoc est per accidens, & indirectum: fat est, si præter nostram accidunt voluntatem, nec nos homicidium per se velimus. Ergo, nec queri consilium, ne turpe aliquid committat, etiam si mors sequatur, nec qui consilium, quod bonum, & necessarium est, erit homicida, etiam si mors aliquando inde sequatur per accidens.

Quarto, eum, qui consilium alteri, ut occideret intra certum tempus, tamen hic transacto consilio tempore occidit. Ioh. Ana. c. ad audientiam. num. 8. putat non esse irregularem, sed ego existimo, cum distinctione eadem respondendum, quam supra diximus de mandato, nempe si intra tempus occidit, est homicidium voluntarium: si vero transacto tempore, nec si non virtute consilii id facit, sed alia motus ratione, non est irregularis; si vero virtute illius consilii, tunc erit irregularis ex homicidio, tamen casuali: ut enim qui fines mandati condit, non liberat mandantem ab irregularitate, ita & qui transacto consilio, quando id virtute mandati, aut consilii facit, & res est illicita.

Quinto, clerici in bello iusto, exhortantes, consules, aut incitantes milites, ut pugnent, vel vincant hostes, etiam si ipsi pugnent, & percutiant, dummodo non occidant, aut mutilant, non sunt irregulares, etiam si in ipso conflictu id faciant: quamvis Innoc. & Hostien. cap. quod in dubijs. de penis dicant, debere esse ante conflictum; si enim horrentur in conflictu, esse irregulares. At Couar. & recte, etiam in conflictu affirmat id fieri posse absque irregularitate, dicitque tale distinctionem esse verbalem. Hæc pars, nempe quando clerici in bello iusto pugnant, & vulnerant per se circa mutilationem, aut mortem, non esse irregulares, quamvis peccent, est expressa in cap. peritio. de homici. quod vero non sint irregulares in bello iusto exhortantes, & incitantes etiam in conflictu ad pugnam, & victoriam, quamvis postea ex veraque pietate sint homicidia, & mutilationes. est Panorm. cap. peritio. allegato, & Gloss. can. Clericum. d. 50. & colligitur ex ipso cap. peritio. nam ille Clericus in conflictu erat, quando vulnere percussit, & non censetur irregularis, si nec occidit, nec mutilat per se Gloss. etiam cap. quod in dubijs de penis. textum ipsius affirmantem, sacerdotes esse irregulares, qui in preliis incitant ad preliandum, declarat procedere in bello iniusto, aut in iusto, quando excitant ad occidendum, vel mutilandum

directo

directe; tunc enim essent irregulares, imò ex delicto homicidij voluntarij, quia directe consulunt mortem, quod eis est prohibitum, ex quo confirmatur quod supra diximus de consulente, ut exponat se periculo pro amico, pro patria, pro iure, quando licita est talis expositio, etiam si verisimile sit, illum occidendum esse: nam & in praelijs verisimile, immò certum est mortes euenturas; nec tamen consulentes fiunt irregulares, quia non consulunt, nisi quod iustum, & bonum est: quod enim in bello iniusto, & in causa illicita irregularitatem; in licito, iusto, & honesto non semper inducit, nisi sit per se causa mortis: potest autem victoria haberi sine morte, & mutilatione quantum est ex se.

De differentia hac consilij in re iusta, aut iniusta, vide Ana. cap. ad audientiam. num. 4. 5. 6. Non tamen hoc intelligendum est de ijs, qui dant sagittas, sclopetum, & arma militibus, etiam in bello iusto, ut iaciant in hostes, quia hæc est causa proxima ordinata in mortem. nec in hoc placet opinio Nauarr. qui contrarium tenet, allegans pro se Innoc. cap. sententiam. ne cleric. ver. mona. qui id non dicit; immò potius cōtrarium, loquitur enim cum limitatione, quando nimirum, qui arma dat, nescit ea esse ad occidendum, sed ad solam defensionem, quo casu non esset irregularis. Idem est de ijs, qui ex officio hæc arma faciunt, aut vendunt indifferenter, tam militibus, quam alijs, non enim sunt irregulares, quamuis hi occidant, quia non ea intentione ea vendunt, aut faciunt.

Sextò, qui consultus à iudice consilio generali opinionis, & cognitionis, quali poena malefactor talis esset puniendus, nempe fur, latro, aut alius criminofus, & respondit morte illum secundum leges esse plectendum, ex quo postea consilio iudex occidit, si ille in generali fuit interrogatus, & extra factum imminens, non esset irregularis, ut dicit Anton. 3. par. tit. 28. cap. 2. §. 2. etiam si clericus esset, ut dicit Panorm. cap. ex literis de excess. praelat. etiam si erraret, quia non erat ipse admodum peritus, ut dicit Præposi. can. si quis viduam dist. 50. Si vero consultus esset de facto singulari imminente, quid de hoc, vel illo malefactore agendum esset, & responderet morte plectendum, tunc esset irregularis secundum eodem tradit consilium scienter in mortem: esset autem voluntarius, & si clericus esset, voluntarius ex delicto; secus verò ex defectu.

Septimò, qui clamat cōtra latrones, & hoc facit in sui
sonæ defensionem, & liberationem, quia occidi timet, in-
ratque auxilium aliorum, si hi veniant in auxilium, & oc-
cus, si id faciat in defensionem rerum suarum, ita habet. An-
significasti. de homi. num. 6. Anto. vero 3. p. tit. 28. c. 2. §. 2. In-
tat, quando potuit verisimiliter intelligere, quod ille occi-
retur à concurrentibus, quia eo casu esset irregularis causa-
ter; secus non. quæ duo oportet sic intelligere:

Primum quidē, qui clamavit in defensionem personæ,
verisimiliter sciret venientes occisuros latronem, arguen-
tenderet mortem illius, si aliter liberari non poterat, non
incurrere irregularitatem, quia licebat ipsimet absque impu-
laritate occidere inuasorem, seuato moderamine: qui
clamavit in defensionem rerum, si intēdebat occidi latronem,
erit irregularis, quia qui in defensionibus rerum occi-
irregularis est ex defectu; & si clericus, ex delicto, ut iam
diximus: at si non intendebat mortem, etiamsi verisimiliter
cognosceret, mortem inde secuturam, tam pro personæ, quā
pro rerum defensione, non esset irregularis morte secuta: in
enim valde notanda distinctio sæpe dicta, inter eum, qui
dat operā rei licitæ, & eum, qui dat operam rei illicitæ, quæ
opera non est proxima causa mortis; qui enim dat operam rei
licitæ, si non intendat mortem, etiamsi cognoscat verisimiliter
inde secuturā, non efficitur irregularis; si vero datur operam
rei illicitæ, fit irregularis, quando verisimiliter potuit mor-
euenire ex tali opera, quod etiam supra adnotauimus: quando
vero est intentio mortis, semper in vtraque opera contrahitur
irregularitas, etiamsi sit causa remota, ut dixit notabilis Glossa
e. de cetero. de homi. sicque intelligendus est Abba. antiq. qui
in eod. c. affirmavit, siue propinqua, siue remota sit causa mor-
tis, inducere irregularitatem.

Octauò, prælatus, & personæ Ecclesiasticæ conuocantes
milites in sui defensionem, & tutelam, non sunt irregulares,
milites aliquem aduersariorum occidant 23. qu. 3. can. Mat-
thianus. & ibi Gloss. quamuis exhortetur eos ad pugnam &
defensionem, quod limitat Ana. cum Innoc. cap. ad audien-
tiam. de homic. num. 12. quando est in defensionem suæ pec-
sonæ, vel suorum; secus, si in defensionem rerum: sed nec hoc
est verum indistinctè, nisi quando intendunt occidere si vero
intendunt defensionē sui iuris, & rerum Ecclesiæ absque inten-
tionē

tionem mortis, ut habet Glof. can. de occidendis. 23. q. 5. non sunt irregulares, quod colligitur ex eod. can. Maximianus. hac etiam ratione, qui inuocant brachium seculare contra malefactores, & inobedientes, non sunt irregulares, etiam si mors sequatur: immo licet Episcopis habentibus iurisdictionem temporalem, secundum Innocen. cap. quod in dubijs. de pœn. ratione iurisdictionis bellum indicere, & hortari suos milites, ut pugnent. His casibus ex consilio non inducitur irregularitas.

Aliquando verò ex consilio inducitur irregularitas homicidij voluntarij, aliquando delicti, aliquando defectus, iuxta qualitatem consilij: nam quado est iniustum, tunc est ex delicto: at verò quando consilium est iustum in causa sanguinis, cum scientia, aut intentione mortis, est ex defectu: sic assessores iudicum, qui votum dant, aut consilium in causa sanguinis, sunt irregulares ex defectu: si verò personę Ecclesiasticę essent, tunc esset ex delicto. Similiter, qui personę priuatę existunt, & consulunt iudicem, ut aliquem occidi faciat, quia nocivus est, & malefactor, quamuis sine peccato faciat, irregularis est voluntarius ex defectu: at si clericus, ex delicto. Qui etiam consulit, ut potum accipiat ad abortum faciendum, si fiat quando foetus animatus est, aut præsumitur animatus, nempe post quadragesimum diē irregularis est ex delicto voluntario. Qui etiam bona intentione incitat carnificem, ut citius interficiat, ne diu vexetur reus, irregularis est voluntarius, ut dicit Præposi. can. i. d. 50. num. 27. & si est persona Ecclesiastica, ex delicto. Qui etiam male consulit alicui, ut remaneret in aliquo loco, & hostes superuenientes occiderunt, si non intentione, ut occideret, fecit, sed verisimile erat id euenturum, non tamen id cogitavit, erit irregularis ex delicto, sed casualis. Per hæc multi alij casus decidi possunt circa consulentes.

De irregularitate ex defensione.

CAPVT LXXX.

Inducitur etiam irregularitas ex defensione, aliquando ex defectu, aliquando ex delicto, siue voluntario, siue casuali, ut diximus in mandato, & consilio. Archi. can. si quis viduam. d. 50. hoc verbum (defensione) exponit de ea, qua aliquis se ipsum defendit; olim enim, ut diximus, etiam ex homici-